

GŽI – garbingesnei žiniasklaidai

Mindaugas Nastaravičius

Žurnalistas, projekto koordinatorius

2007-ųjų rugsėjį įkurtas portalas gzi.lt – tai erdvė, skirta atviresnėms ir garbingoms diskusijoms apie žiniasklaidą. Tai viešas forumas, kviečiantis į būrį visas žiniasklaidos priemones, kurioms rūpi etikos ir skaidrumo klausimai. Tai erdvė, suteikianti galimybę kalbėti viešai ir drąsiai, raginanti prisijungti visus žurnalistus, žiniasklaidos ekspertus, ryšių su visuomene specialistus, verslininkus, politikus, apžvalgininkus, ekonomistus ir kitus, kuriems žiniasklaida rūpi ir kurie neabejoja, kad apie ją reikia kalbėti. Toje erdvėje siūloma vengti anonimiškumo, nesislapstyti slapyvardžiais. Kuo ši svetainė praplėtė nuolat pulsuojančių visuomenės forumą apie Lietuvos žurnalistiką, savininkystę, žiniasklaidos perspektyvą?

Šioje erdvėje kiekvienas pilietis kviečiamas pasakyti savo nuomonę apie žiniasklaidą, konkrečią visuomenės informavimo priemonę. Jam siūloma svarstyti ir klausti, siūlyti ir analizuoti, kas ir kodėl taip rašo, rodo ar kalba, bet ne šmeižti ir keikti. Žiniasklaidos priemonių atstovai raginami išdrįsti pripažinti klaidas ir ieškoti būdų joms spręsti. Erdvė, siūlanti viešai kalbėti apie interesus, iškraipančius žiniasklaidos turinį ir padarančios jį negarbingą, kuriuo paminami visuomenės informavimo priemonės keliama reikalavimai paisyti etikos. Šioje erdvėje netoleruojamas šmeižtas ir piktnaudžiavimas visuomenės pasitikėjimu grįsta galia, žiniasklaidos galimybės skleis-

ti informaciją naudojimas asmeniniais tikslais, laužant visuomenės informavimą reguliuojančiuose įstatymuose nustatytus principus. Tai pilietinė iniciatyva, nesiekianti vienų išgirsti, kitų pasmerkti, neskirstanti į garbingus ir mažiau garbingus. Projekto tikslas – skatinti žurnalistų ir visos auditorijos diskusiją.

Pirmieji portalo veikimo metai parodė, kad žiniasklaidos priemonės linkusios kalbėti viešai, netgi pripažinti savo daromas klaidas, tačiau didžiąjai daliai žiniasklaidos atstovų iki šiol atrodo, kad toks kalbėjimas niekam nėra svarbus – nei skaitytojams, klausytojams ar žiūrovams, nei kolegoms žurnalistams. Į projektą įsijungę žiniasklai-

dos specialistai, teoretikai, kitų sričių atstovai mano kitaip – tik vieša aktyvi diskusija su savo auditorija gali paskatinti pokyčius žiniasklaidoje. Pastebima, kad projekte aktyviau dalyvauja naujienų portalai ir mažoji žiniasklaida. Didžiųjų žiniasklaidos priemonių čia pasigenda ne tik GŽI dienoraščių autoriai, bet ir skaitytojai.

Žurnalistams tylinč, gzi.lt iniciatoriai siūlo kalbėti žiniasklaidos vartotojams, kuriems portale suteikta galimybė klausti, kreiptis į konkrečias žiniasklaidos priemones – prie projekto per metus prisijungė keliolika redakcijų. Skaitytojai gzi.lt forume gali siūlyti savo klausimus visiems kitiems, diskutuoti tarpusavyje, pasitelkti žiniasklaidoje pastebimas tendencijas, matytus pavyzdžius. Projekto autorių manymu, kol kas žengtas tik pirmas žingsnis – sukurta erdvė kalbėti visiems, kurie turi ką pasakyti apie žiniasklaidą. Kitas etapas – visus šiuos kalbančiuosius sutelkti bendram tikslui – kokybiškai diskusijai.

Per pirmuosius gzi.lt veikimo metus projekto autoriai skaitytojams pateikė per 50 su žiniasklaida susijusių naujienų – nemažą jų dalį sudaro originali, kitose žiniasklaidos priemonėse neskelbta informacija. Didžiausio skaitytojų dėmesio sulaukė naujiena apie

Užsienio reikalų ministerijos vykdomą žurnalistų skirstymą pagal neaiškius kriterijus – vienų redakcijų žurnalistai į neformalius susitikimus yra kviečiami, kiti lieka už durų. Šia tema susidomėjo naujienų portalai, perspausdinę gzi.lt surinką informaciją. Skaitytojai plačiai komentavo ir „Tris klausimus Edmundui Jakilaičiui“, kuriuos GŽI autoriai viešai jam uždavė po vedamos LTV laidos „TV forumas“, kurioje pasigesta objektyvumo kalbant apie nacionalinio investuotojo „Leo LT“ projektą.

Vadinamajame „Media bloge“, į kurį įsijungė keliolika žiniasklaidos priemonių, aktyviausiai dalyvavo naujienų portalai delfi.lt ir lrlt.lt, taip pat dienraštis „Respublika“, Lietuvos radijas. Šių redakcijų žurnalistai su skaitytojais diskutuoja įvairiais klausimais – nuo smurto propagavimo iki žiniasklaidos korupcijos temų. Pabrėžtina: žurnalistai reaguoja į kitų žurnalistų ir skaitytojų klausimus. Per visus metus žiniasklaidos priemonės savo dienoraščiuose paliko per 30 įrašų ir sulaukė per 80 skaitytojų klausimų ir komentarų.

Žiniasklaidos teoretikus, žinomus žurnalistus ir kitų sričių specialistus jungiančiame „Gži bloge“ per metus skaitytojams pateikta per 40 tekstų, sulaukusių beveik 90 komentarų. Aktyviausiai skai-

tytojai įsijungė į diskusiją apie „Atgimimo“ savaitraščio publikaciją „Žmonių kaulai laiko prabangius apartamentus“ ir straipsnį iliustruojančią nuotrauką, kurioje matomi palaidotųjų kaulai. Žurnalistų ir leidėjų etikos komisija nusprendė, kad minėta nuotrauka, esą iliustruojanti statybas ant galimai buvusių kapinių, pažeidė Žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksą. Ir žurnalistai, ir skaitytojai aktyviai diskutavo, kas yra „žurna-

listų etika“, „geras skonis“, svarstė galimą suinteresuotų grupių spaudimą komisijai.

Gzi.lt portalas bendradarbiaus su antikorupcine organizacija „Transparency International“, atliekančia žiniasklaidos skaidrumo tyrimą, taip pat prisidės prie Piliečių Santalkos iniciatyvų, susijusių su Seimo rinkimais 2008 ir jų atspindėjimu regioninėje žiniasklaidoje.